

Huvudman

Sameskolstyrelsen

Ärendet

Tematisk tillsyn av genomförandet av garantin för tidiga stödinsatser vid Sameskolan i Jokkmokk i Jokkmokk kommun

Beslut

Skolinspektionen beslutar att avsluta ärendet i sin helhet.

Avstående från att ingripa

Skolinspektionen avstår med stöd 26 kap. 12 § skollagen (2010:800) från att ingripa mot huvudmannen rörande brister inom områdena Särskild bedömning och planering av insatser och Uppföljning och överföring.

Ovanstående beslut kan inte överklagas enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen.

Om ärendet

Skolinspektionen har inom ramen för en tematisk tillsyn av garantin för tidiga stödinsatser inlett en tillsyn av Sameskolan i Jokkmokk i Jokkmokk kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten genomför garantins olika moment i enlighet med bestämmelserna.

Tillsynen har genomförts genom digitala intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens samt med rektorn. Vidare har dokumentation granskats, bland annat förteckning över personal och dess kompetens, beskrivningar av arbetet med garantin för tidiga stödinsatser, samt en beskrivning av elevernas kunskapsutveckling eller måluppfyllelse i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3 i svenska, svenska som andraspråk och matematik.

Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Genomförande av garantin för tidiga stödinsatser

Obligatoriska kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, rektorn samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Läraren använder de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass och genomförde dessa under höstterminen 2022. Kartläggningsmaterialen för förskoleklassen var genomförda kring novemberlovet. I årskurs 1 användes de nationella bedömningsstöden under höstterminen 2022 och vårterminen 2023. I svenska genomfördes delarna Läsa och Skriva och i matematik genomfördes delen Taluppfattning muntligt. På vårterminen gjordes i sin tur delarna Läsa och Skriva i

svenska och Taluppfattning muntlig och skriftlig i matematik. Specialläraren hjälpte till i genomförandet under både hösten och våren med en elev som behövde stöd. De nationella proven har genomförts i årskurs 3 under provperioden mellan 13 mars och 17 maj 2023. Specialläraren hjälpte till i genomförandet med en elev som hade behov av att genomföra provet enskilt.

På skolenheten har alla elever genomfört de obligatoriska materialen.

Rättslig reglering

I förskoleklass ska Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet (dnr 2019:567) och kartläggningsmaterial i matematiskt tänkande (dnr 2019:568) användas. För varje elev ska läraren använda kartläggningsmaterialen vid avstämningstillfällen under höstterminen (8 kap. 2 och 3 §§ skolförordning [2011:185], 2-5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass, SKOLFS 2019:16).

I årskurs 1 i sameskola ska Skolverkets nationella bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling (dnr 2019:563) användas i ämnena svenska och svenska som andraspråk och Skolverkets nationella bedömningsstöd i taluppfattning (dnr 2019:564) användas i ämnet matematik. För varje elev ska läraren använda bedömningsstöden vid avstämningstillfällen under både höstterminen och vårterminen (12 kap. 12 b och c §§ skolförordningen och 2 – 4 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan och sameskolan, SKOLFS 2016:66).

I årskurs 3 i sameskolan ska nationella prov genomföras på vårterminen i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Ett nationellt prov består av flera delprov som samtliga ska genomföras under en viss period, vilken för läsåret 2022/23 var den 13 mars till och med den 17 maj 2023 (12 kap. 10-12 a §§ skolförordningen och 5 § SKOLFS 2021:71).

Om det finns särskilda skäl får rektor besluta att en lärare inte behöver använda kartläggningsmaterial, nationella bedömningsstöd eller nationella prov, eller delar av dessa, för enskilda elever (12 kap. 10 § skolförordningen, 6 § SKOLFS 2019:16 och 6 § SKOLFS 2016:66).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller genomförandet av obligatoriska kartläggningsmaterial, bedömningsstöd och nationella prov.

Särskild bedömning och planering av insatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, rektorn samt av ingiven dokumentation framgår följande.

Under läsåret 2022/23 skedde vissa förändringar i personalgruppen på Sameskolan i Jokkmokk. Skolans utbildade speciallärare slutade i mitten av april 2023 och på grund av avsaknaden av sökande kunde inte någon ny rekryteras. Rektorn erbjöd då en av lärarna tjänst som specialpedagog samtidigt som denne fick möjlighet vidareutbilda sig på högskola för att tillgodose sig specialpedagogisk kompetens. Läraren påbörjade tjänsten under vårterminen 2022 och utbildningen till specialpedagog, som genomförs på halvfart, påbörjades under höstterminen 2023.

I förskoleklass, årskurs 1 och i årskurs 3 har det efter genomförande av de obligatoriska materialen funnits elever som lärarna haft en oro för att de inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i de aktuella ämnena. För de elever där det funnits en sådan indikation i förskoleklassen har det genomförts särskild bedömning med specialläraren. Detta har skett vid ett särskilt möte. På detta möte har även extra anpassningar i svenska planerats, vilket var det som var aktuellt.

För de elever i årskurs 1 där det efter höstterminens nationella bedömningsstöd funnits en indikation för att de inte kommer uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i de aktuella ämnena har det genomförts särskild bedömning med specialläraren. Detta har skett vid ett särskilt möte. På detta mötet även extra anpassningar i svenska och matematik planerats. För de elever i årskurs 1 där det efter vårterminens nationella bedömningsstöd funnits en sådan indikation har det genomförts samtal med läraren som har tjänsten som specialpedagog. De extra anpassningar för ämnena svenska och matematik som sattes in i årskurs 1 under vårterminen har däremot planerats tillsammans med specialläraren innan denne slutade sin tjänst.

För de elever i årskurs 3 där det efter nationella proven på vårterminen funnits en indikation för att de inte skulle nå kunskapskraven i matematik har det genomförts samtal med läraren som numera har tjänsten som specialpedagog. Däremot identifierades inga behov av extra anpassningar i matematik. Behov av extra anpassningar för ämnet svenska i årskurs 3 identifierades, planerades och sattes in redan under höstterminen 2022 i samråd med specialläraren.

I samband med huvudmannens synpunkter på Skolinspektionens protokoll har det framförts att rektorn varit i kontakt med en specialpedagog som är anställd på en annan av huvudmannens skolenheter. Specialpedagogen kommer fortsättningsvis även att vara Sameskolan i Jokkmokks specialpedagog och handleda läraren med tjänsten som specialpedagog tills denne förskaffat sig tillräcklig specialpedagogisk kompetens.

Rättslig reglering

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningssmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. En särskild bedömning ska även göras i lågstadiet i sameskolan om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3 (3 kap. 4 § 1 st. skollagen).

Om det efter en särskild bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras för stöd i form av extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn om att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas (3 kap. 4 § 2 st. skollagen, 3 kap. 5 § skollagen och 3 kap. 7 § skollagen).

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna för extra anpassningar eller för anmälan till rektor om särskilt stöd redan är uppfyllda. Det ska i sådant fall skyndsamt planeras för extra anpassningar eller göras en anmälan till rektorn (3 kap. 4 § 3 st. skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning och vid planering av extra anpassningar när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 1 och 2 behöver dock inte genomföras om den ansvarige förskoleläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § 1 st. p. och 2 samt 2 st. skollagen).

Av förarbetena till bestämmelserna framgår det att syftet med garantin för tidiga stödinsatser är att eleverna får tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens (prop. 2017/18:18 s. 31).

Begreppet "personal med specialpedagogisk kompetens" kan uppfattas brett, men av förarbetena till skollagen framgår det att det som främst avses är personal som har utbildning som speciallärare eller specialpedagog (prop. 2017/18:18 s. 47, se även prop. 2009/10:165 s. 278).

Det är önskvärt att samrådet i första hand genomförs tillsammans med en specialpedagog eller speciallärare då de, genom sin specialistkunskap, som regel har bättre förutsättningar att bedöma om en elev är i behov av extra anpassningar eller särskild stöd. I undantagsfall bör samrådet kunna genomföras med någon annan pedagog som har fördjupade kunskaper i specialpedagogik, utan att ha en examen i specialpedagogik (prop. 2017/18:195 s. 86).

Avsikten är att personal med specialpedagogisk kompetens ska vara ett stöd för ansvarig förskollärare eller lärare, bland annat vid bedömningen av behovet av stödinsatser hos de elever som befinner sig vid gränslandet mellan dem som inte bedöms ha något sådant behov och elever där förutsättningarna för extra anpassningar redan är uppfyllda. Avsikten är också att säkerställa att dessa insatser är utformade utifrån elevens behov (prop. 2017:18:18 s. 79, samt prop. 2017/18:195 s. 51).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår det att tidigare specialläraren varit med i den särskilda bedömningen för eleverna i förskoleklass och höstterminen i årskurs 1 som efter genomförandet av de nationella kartläggningsmaterialen och bedömningsstöden visat indikation på att inte nå kommande kunskapskrav. Den tidigare specialläraren har även varit med i planeringen av extra anpassningar för elever i förskoleklass, årskurs 1 och årskurs 3. Det har inte visats att någon ny elev befarats vara i behov av extra anpassningar i aktuella ämnen efter att specialläraren slutat. Skolinspektionen har inga synpunkter på det nyssnämnda utan bedömer att detta har gjorts i enlighet med kraven som uppställts i lag.

Då specialläraren slutade under vårterminen är frågan i ärendet huruvida något samråd tillsammans med specialpedagogisk kompetens avseende särskild bedömning i ämnena svenska och matematik har kunnat genomföras på vårterminen efter bedömningsstöden i årskurs 1 och nationella proven i årskurs 3. I denna del gör Skolinspektionen följande bedömning.

Har skolan haft specialpedagogisk kompetens under slutet av vårterminen 2023?

Av Skolinspektionens utredningen framgår att det på skolenheten under höstterminen 2022 och första delen av vårterminen 2023 funnits en speciallärare med specialpedagogisk kompetens. När specialläraren slutade på skolan anställdes en lärare i tjänsten som specialpedagog. Av utredningen framgår att hen saknar specialpedagogisk utbildning på högskolenivå, men att hen blivit upplärd av specialläraren innan denne slutade på skolan.

Skolinspektionen bedömer det faktum att läraren under en månad introducerats av specialläraren i specialpedagogiska frågor i sig inte är tillräckligt för att det hen ska anses ha sådan specialpedagogisk kompetens som uppställts i lag. Skolinspektionen anser även att det saknar betydelse att läraren är utpekad som ansvarig för specialpedagogiska frågor på skolan.

Har samråd då genomförts i enlighet med författningarnas krav?

Det har i utredningen framkommit att det i samband med genomförandet av bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3 under vårterminen 2023 funnits indikation på att vissa elever inte skulle komma att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i årskurs 1 och årskurs 3. Lärarna har i dessa fall haft samråd med läraren som har tjänsten som specialpedagog.

Med anledning av att samråd skett med läraren som har tjänsten som specialpedagog och att Skolinspektionen enligt ovan bedömt att denne inte uppfyller kravet för specialpedagogisk kompetens så har inte ansvariga lärare under vårterminen 2023 samrått med personal med specialpedagogisk kompetens genom särskild bedömning, vilket är en brist.

Huvudmannen har däremot innan Skolinspektionens beslut framfört att de varit i kontakt med en utbildad specialpedagog på en av huvudmannens andra skolenheter och att denna specialpedagog fortsättningsvis även kommer att vara Sameskolan i Jokkmokks specialpedagog. Skolinspektionen finner ingen anledning att betvivla de nyssnämnda uppgifterna.

Uppföljning och överföring

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, personal med specialpedagogisk kompetens, rektorn samt av ingiven dokumentation framgår följande.

På skolenheten finns en rutin där extra anpassningar dokumenteras utifrån en särskild mall. Där framgår vad som ska göras, vem som ska göra vad och när det startar. När extra anpassningar utvärderas utgår de ifrån det dokumentet. Utvärderingar har gjorts löpande under terminerna för såväl förskoleklass som årskurs 1 och årskurs 3. Elevernas extra anpassningar har utvärderats av ansvarig lärare tillsammans med specialläraren fram till mitten av april 2023. Efter det har extra anpassningar utvärderats tillsammans med läraren som har tjänsten som specialpedagog. Dokumentet med extra anpassningar används även som underlag för den uppföljning som görs inför överlämning i slutet av förskoleklass och slutet av lågstadiet. Lärarna har då tillsammans med läraren som har tjänsten som specialpedagog diskuterat vilka extra anpassningar som fungerat bra och vilka som fungerat sämre.

I slutet av förskoleklass och i slutet av lågstadiet genomfördes en överlämning till den lärare som skulle ansvara för eleverna i nästkommande årskurs. Vid mötet diskuterades vilka elever som kunde vara i behov av fortsatta stödåtgärder samt vilket stöd eleverna fått under lågstadiet och förskoleklassen. En elev bytte i samband med övergången från förskoleklass till årskurs 1 skola. Det genomfördes en överlämning för den eleven och läraren pratade med lärarna som skulle ansvara för eleven i nästkommande årskurs. Vid mötet diskuterades elevens extra anpassningar.

Rättslig reglering

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan och sameskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 3 kap. 5 § skollagen (extra anpassningar) i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid uppföljning enligt 4 b §. Samråd enligt 3 kap. 4 a § p. 3 behöver inte genomföras om den ansvarige förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Som framgår ovan gör Skolinspektionen bedömningen att det bland personalen som varit involverad i arbetet med garantin för tidiga stödinsatser i slutet av vårterminen 2023 inte funnits någon på skolan som uppfyllt kravet på specialpedagogisk kompetens enligt 3 kap. 4 a § skollagen. Vid uppföljning av extra anpassningar har det således inte genomförts några samråd med personal med specialpedagogisk kompetens trots att så borde ha skett, vilket är en brist.

Som beskrivits ovan har skolenheten i samband med synpunkter på protokoll meddelat att de rekryterat en specialpedagog till verksamheten. Skolinspektionen gör samma bedömning som ovan.

Skolinspektionen bedömer att utredningen i övrigt visar att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det gäller överföring av resultatet av uppföljningen till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.

Val av ingripande

Skolinspektionen får enligt 26 kap. 12 § skollagen avstå från att ingripa om en överträdelse är ringa (p. 1), den vars verksamhet granskas vidtar nödvändig rättelse (p. 2), eller det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl mot ett ingripande (p. 3).

Huvudmannens verksamhet har inte uppfyllt författningarnas krav. I utredningen har dock huvudmannen redovisat att de numera anställt en specialpedagog från en av deras andra verksamheter. Skolinspektionen finner ingen anledning att ifrågasätta uppgifterna. Huvudmannen har därför vidtagit nödvändig rättelse och kommit till rätta med bristen, varför Skolinspektionen beslutar att avstå från att ingripa.

Beslutet har fattats av utredaren Fredrik Asplén.

Utredare Johan Runemark Brydsten har varit föredragande i ärendet.